

DA- 25 juni 2026

TUM

KEN- 20250842/268199/MRek

MERK

VAN Marieke Rekswinkel

AAN Wouter IJsseldijk (gemeente Voorst)

CC Jamaal Mohuddy (AKD), Emiel Oude Wesselink
(Rho)

PROJECT

20250842 landschappelijke motivering woningbouw
Twello Noord

OPDRACHTGEVER

Gemeente Voorst

COMPENSERENDE MAATREGELEN BASSELTSE ENK

1. INLEIDING

Op 7 februari 2022 heeft de gemeenteraad van Voorst het bestemmingsplan Nieuw Basselt en Fliertlanden, Twello vastgesteld. Tegen dit besluit zijn verschillende beroepen ingediend bij de Raad van State.

In een tussenuitspraak van 14 mei 2025 stelde de Raad van State vast dat het plan op vier punten gebreken had. De gemeenteraad kreeg 26 weken de tijd om deze te herstellen. Daarna heeft de Raad van State het herstelbesluit beoordeeld. Daarbij is geoordeeld dat drie van de vier gebreken zijn hersteld. Deze besluiten behandelden onder andere het behoud en de versterking van de cultuurhistorische en ecologische waarden van het gebied.

Over het vierde gebrek was de Raad van State nog niet tevreden. Dit ging over een mogelijke strijd met artikel 2.56 van de Omgevingsverordening Gelderland (over de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap De Veluwe). De Raad van State vond de extra uitleg hierover nog niet voldoende en was het niet eens met de aangereikte motivering. De raad is gevraagd om dit gebrek te herstellen.

Om het plan in overeenstemming te brengen met artikel 2.56, moet de gemeenteraad uitleggen waarom de aantasting van (met name één van) de kernkwaliteiten toch acceptabel is. Het gaat hierbij om de kernkwaliteit 'waardevolle open essen'. De gemeenteraad moet deze uitleg geven aan de hand van de criteria uit de Omgevingsverordening Gelderland.

De gemeente Voorst heeft ons gevraagd om te onderbouwen dat wordt voldaan aan het volgende criterium: activiteiten die de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap aantasten, mogen alleen doorgaan als er compenserende maatregelen worden genomen om die kwaliteiten te beschermen. Zie hiervoor ook de Kernkwaliteiten Gelderse nationale Landschappen/ h7 De Veluwe/ k Twello (p 35- 47); [Over Kernkwaliteiten National Landschappen](#) (officiële-overheidspublicatie/ 2019-11144).

Dit memo geeft een aanvullende inhoudelijke motivering voor de vraag waarom de aantasting van een kernkwaliteit van het Nationaal Landschap De Veluwe aanvaardbaar is bij de woningbouwontwikkeling van

Nieuw Basselt (waarbinnen de woonclusters Basseltse Enk, Kruisakker als De Kleine Basselt vallen) door middel van het nemen van compenserende maatregelen.

Het gaat hier volgens de Afdeling om een aantasting van de kernkwaliteit ‘waardevolle open es’ vanwege de toename aan bebouwing ter plaatse van de Basseltse Enk (onder rechtsoverweging 13.2 van de uitspraak van de Afdeling met kenmerk ECLI:NL:RVS:2026:1399).

Om te beginnen lijkt het ons goed om het verschil te verduidelijken tussen **de Basseltse Enk** (de volgens de Afdeling beschermde es die we hier vetgedrukt aanduiden) en De Basseltse Enk (het deelgebied uit het bestemmingsplan dat we hier niet-vetgedrukt en met hoofdletter D aanduiden).

De Afdeling heeft het volgende overwogen over de beschermde es **de Basseltse Enk** in rechtsoverweging 16.19 van de eerste uitspraak uit 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:2185):

“De Basseltse Enk werd vroeger begrensd door de Kruisvoorderweg, de Rijksstraatweg en de Hunderenslaan. Uit het rapport volgt dat alle drie de deelgebieden van plandeel Nieuw Basselt grotendeels op de Basseltse Enk liggen. De Afdeling gaat er daarom vanuit dat ter plaatse van plandeel Nieuw Basselt één enk aanwezig is, dat is de Basseltse Enk.”

De beschermde es is daarom in dit memo **de Basseltse Enk** die zich uitstrekt over drie deelgebieden. Het nieuwe woongebied De Basseltse Enk met een hoofdletter D vormt hierdoor slechts een onderdeel van de Basseltse Enk zonder hoofdletter D, terwijl de bescherming toekomt aan **de Basseltse Enk** als geheel. (Zie figuur 1; begrenzing **de Basseltse Enk**)

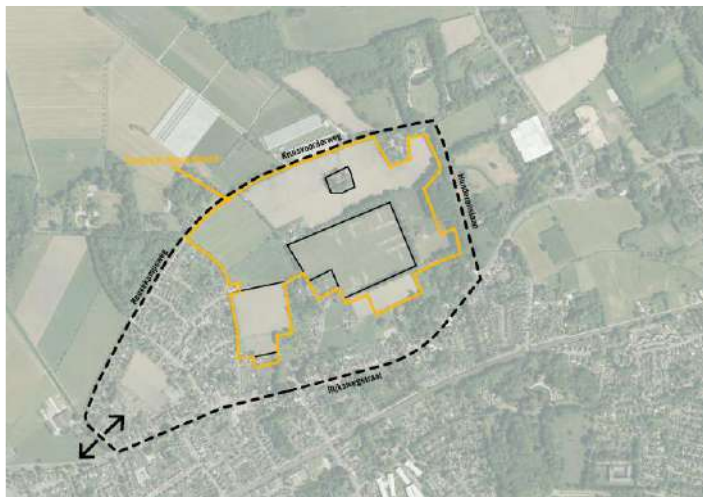
In dit memo zal in hoofdzaak de volgende vraag worden beantwoord:

- Op welke wijze wordt de openheid van **de Basseltse Enk** gecompenseerd?

In het volgende hoofdstuk gaan wij in op de bescherming van **de Basseltse Enk** volgens de Omgevingsverordening en het Nationaal Landschap. In de daaropvolgende hoofdstukken zullen wij in dat verband aangeven welke compenserende maatregelen er binnen en buiten **de Basseltse Enk** zullen worden getroffen.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling) heeft over de omvang van **de Basseltse Enk** het volgende geoordeeld in rechtsoverweging 16.19 van de eerste uitspraak uit 2025 (<https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RVS:2025:2185> – met onze benadrukking):

*Tussen partijen is niet in geschil dat het plan mogelijk maakt dat (een deel van) de Basseltse Enk wordt bebouwd. Waar deze enk precies is gelegen en tot hoe ver deze reikt, wordt niet direct duidelijk uit de stukken. Het rapport van Bureau Lantschap geeft daar wel meer duidelijkheid over. Uit het rapport volgt dat een enk (ook wel: es) een vaak hoger gelegen stuk grond is dat vroeger onderdeel uitmaakte van een boerderij of landgoed en in gebruik was als akker. Het gaat vaak om grote open terreinen. De Basseltse Enk werd vroeger begrensd door de Kruisvoorderweg, de Rijksstraatweg en de Hunderenslaan. Uit het rapport volgt dat alle drie de deelgebieden van plandeel Nieuw Basselt grotendeels op **de Basseltse Enk** liggen. De Afdeling gaat er daarom vanuit dat ter plaatse van plandeel Nieuw Basselt één enk aanwezig is, dat is **de Basseltse Enk**.*



Figuur 1; begrenzing **de Basseltse Enk** (zwart) in relatie tot plangebied Nieuw Basselt (geel) op luchtfoto

Op de volgende kaart hebben wij de begrenzing rood gemarkeerd zoals die wordt aangenomen door de Afdeling in de context van het bestemmingsplan. De westelijke grens ontbreekt hierbij omdat die niet wordt genoemd door de Afdeling:



Figuur 2; begrenzing **de Basseltse Enk** in relatie tot het bestemmingsplan

2. BESCHERMING VAN WAARDEVOLLE OPEN ESSEN OP GROND VAN DE OMGEVINGSVERORDENING

Het volgende gebied is aangemerkt als Nationaal Landschap in de Omgevingsverordening:



Figuur 3; begrenzing Nationaal Landschap Veluwe

De deelgebieden De Kruisakker (links) en De Basseltse Enk (rechts) vallen daarmee binnen het Nationaal Landschap op grond van de Omgevingsverordening. Zie figuur links. Ook valt het deelgebied De Kleine Basselt, met 7 ha agrarische gronden, hierbinnen. Zie figuur rechts.



Figuur 4; Deelgebieden De Kruisakker en De Basseltse Enk in Nationaal Landschap Veluwe



Figuur 5; Deelgebied De Kleine Basselt in Nationaal landschap Veluwe

Kernkwaliteiten Nationaal Landschap

Onderstaande figuur komt uit 'kernkwaliteiten Gelderse Nationale Landschappen', provincie Gelderland, zoals deze geldig was ten tijde van het Raadsbesluit, tot 22 februari 2022.



Figuur 6; kernkwaliteiten Nationale Landschappen provincie Gelderland (geldig ten tijde van Raadsbesluit, tot 22 februari 2022)

Binnen het gebied Twello (k.) binnen het Nationaal Landschap Veluwe (hoofdstuk 7) zijn de volgende kernkwaliteiten volgens de Omgevingsverordening (althans een bijlage bij de verordening) aanwezig:

- *Grofmaziger dan de Oost-Veluwse gradiënt (deelgebieden 47, 48)*
Deze kwaliteit is hier niet aanwezig.
- *Amorfe structuur met elementen van rivierenlandschap, dekzandruggen, ruilverkaveling en landgoederen*
Deze kwaliteit is hier aanwezig, daarom gaan we hier ook kort op in.
- *Waardevolle open essen*
Deze kwaliteit is hier volgens de Afdeling aanwezig, hier gaan wij nader op in.
- *Vrij uitzicht vanaf de dijk over het binnendijkse landschap en over de rivier met uiterwaarden*
Deze kwaliteit is hier niet aanwezig.

Waardevolle open essen

Het bestemmingsplan leidt volgens de Afdeling tot een aantasting van de 'waardevolle open es' **de Bas-seltse Enk**.

Een (grote) es of enk bestaat uit de volgende kenmerkende karakteristieken:

- **Openheid**
Openheid is een van de belangrijkste kenmerken van een es.
- **Reliëf (in de vorm van een bolling)**
Een andere belangrijke kwaliteit van een grote es is een bolling van enkele meters; oplopend van de randen naar het midden van de es.
- **Beplanting aan rand van de es**
Essen kenmerken zich veelal door de beplante randen van de es; veelal in de vorm van dichte houtwallen, de zogenaamde 'enkwallen'. Deze ondoordringbare, dichte beplantingsstroken werden rond

de es aangebracht, om ervoor te zorgen dat bijvoorbeeld wilde zwijnen niet op de akkers konden komen om de oogst op te eten (wildvraat).

- **Wegen aan de rand van de es**
Vaak wordt de rand van een es -naast door een enkwel- ook begrensd door wegen. Deze worden ook wel 'randwegen' genoemd.
- **Boerderijen aan rand van de es**
Kenmerkend zijn boerderijen die aan de rand van de grote es liggen. Deze boerderijen zijn ruimtelijk gekoppeld aan de randweg.
- **Graanakkers**
De oude essen/ enken werden vroeger benut voor de teelt van graan, zoals tarwe, rogge en gerst.
- **Zandpaden over de es**
Kenmerkend voor essen zijn zandpaden die vaak dwars over de es lopen.

Amorfe structuur

Naast de kernkwaliteit '*waardevolle open essen*' noemt de Omgevingsverordening ook de kernkwaliteit amorfe structuur. Deze is relevant, omdat versterking ervan bijdraagt aan de kernkwaliteiten van Nationaal Landschap Veluwe en later in dit memo terugkomt.

De kernkwaliteit '*amorfe structuur*' verwijst naar landschappen zonder strak geometrisch patroon. Het gaat om historisch gegroeide, kleinschalige en organische landschappen, waarin reliëf, bodem, waterlopen en menselijk gebruik samen het ruimtelijk patroon bepalen. Kenmerkend zijn onregelmatige verkaveling en een zekere 'vanzelfsprekendheid' in de ligging van erven, wegen en beplanting, zonder een dominante centrale structuur. Hier volgen de lijnen (wegen en kavelgrenzen) het landschap.

Amorfe structuren zijn kenmerkend voor oude cultuurlandschappen en gaan samen met een afwisseling van open en besloten ruimten. Het gebied ten noorden van Twello maakt deel uit van dit oude kampenlandschap. Deze amorfe structuur -en ook de afwisseling van open en besloten ruimten- is binnen het plangebied herkenbaar.

In oude cultuurlandschappen is het voorkomen van zowel amorfe structuren als grote openheid niet gangbaar. In hoofdstuk 3 gaan wij dan ook in op de mate van openheid in het plangebied. In hoofdstuk 4 geven we aan hoe we ook de amorfe structuur in het plangebied behouden en versterken.

- **Amorfe structuur**
Kenmerkend voor het gebied Twello is de amorfe structuur met een afwisseling van open en besloten ruimten.

3. ANALYSE VAN DE HUIDIGE OPENHEID VAN HET PLANGEBIED

Het is van belang om eerst de waarde en mate van openheid van **de Basseltse Enk** te kwalificeren. In dat verband is het relevant wat wij hebben uitgezocht ten behoeve van het eerste herstelbesluit (zie https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0285.171052-VS01/b_NL.IMRO.0285.171052-VS01_tb24.pdf). De volgende citaten komen uit dit eerdere rapport:

“In het gebied zijn bosstroken, een bosje en veel perceelsrandbeplanting aanwezig. Hierdoor is hier sprake van een kleinschalig en halfopen/ halfgesloten landschap, passend bij de omschrijving van een kampenlandschap.” p. 21

“Het gebied tussen de Kruisvoorderweg en de Rijksstraatweg heeft momenteel een halfbesloten/ halfopen karakter door de aanwezige bosstroken, houtsingels, bosjes en bebouwing.” p. 25

“Ook is een groot deel van gebied momenteel in gebruik als maisland. Door de hoogte van dit gewas hebben deze percelen in de nazomer en herfst een besloten karakter, en is er geen sprake van openheid.” p. 25

“Op de kaart ‘openheid en beslotenheid’ is te zien dat hier sprake is van een kleinschalig, halfopen landschap. Dit komt overeen met de waarneming op locatie. Hier is geen sprake van grote openheid (in de vorm van grote vergezichten en zichtlijnen), maar ook niet van grote beslotenheid (in de vorm van grootschalige boscomplexen).” pp. 25-26

“Op basis van zowel de Streekgids als het Geoportaal kan worden geconcludeerd dat er geen sprake is van een open karakter van het gebied, maar van een halfbesloten/ halfopen gebied.” p. 27

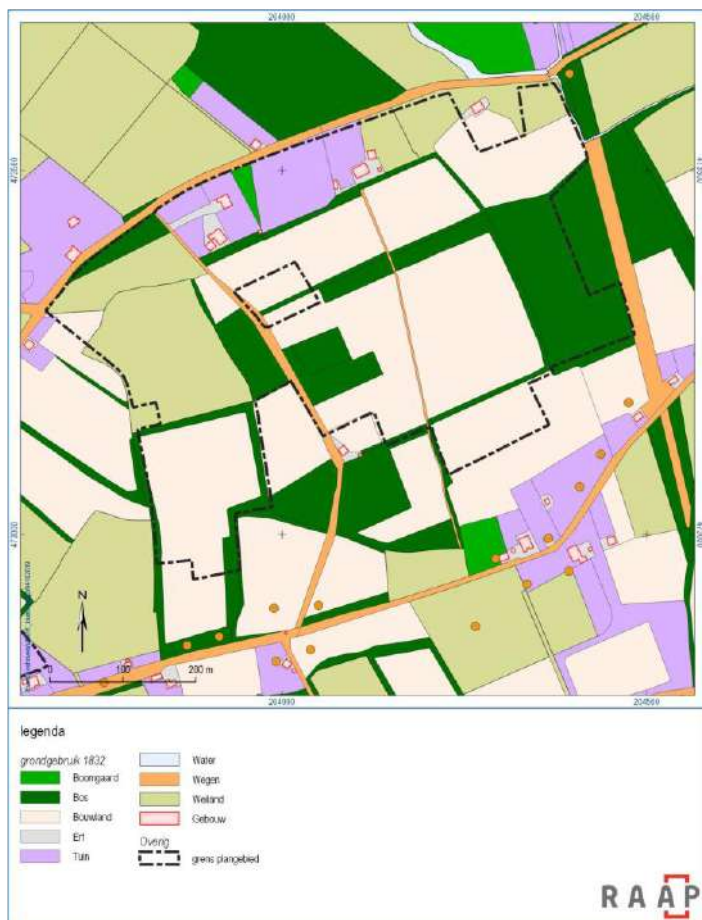
“Het gebied wordt landschappelijk gekenmerkt door erfbeplanting, lanen, houtwallen, bosjes en contrastrijke overgangen; de provinciale Geoportaalkaart “Open gebieden” markeert hier geen open es. Voor Basseltse Enk geldt een halfbesloten tot halfopen landschapspatroon. De Essenkaart van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en de analyse van het landschap in de Cultuurhistorische atlas van de gemeente Voorst ondersteunen dit.” p. 30

“Daarbij moet worden opgemerkt dat dit open karakter in de huidige situatie reeds is aangetast, zowel door bestaande bebouwing van de bestaande wijk De Basselt en beplanting als door het huidige agrarische gebruik (met name maïsteelt), waardoor de beleving van openheid van dit deel (lees het deel van de Basseltse Enk waarop woningbouw is voorzien) beperkt is.” p. 42

Wij concludeerden al dat het open karakter in de huidige situatie reeds is aangetast, zowel door bestaande bebouwing en beplanting als door het huidige agrarische gebruik, waardoor de beleving van openheid van het deel van **de Basseltse Enk** waarop woningbouw is voorzien beperkt is.

Ook anderen laten zich uit over de huidige maar ook vroegere mate van openheid van **de Basseltse Enk**, zoals onderzoeks- en adviesbureau RAAP en adviesbureau voor landschap en cultuurhistorie Buro Lantschap:

In het RAAP-rapport 4040 (2019) 'Drie mogelijke woningbouwlocaties te Twello, archeologisch vooronderzoek' laat de figuur op p 48 (zie hieronder) uit 1832 zien dat ook toen de openheid zeer beperkt was. Het rapport benoemt: *'Kaartmateriaal uit de 18e tot en met de 20e eeuw (figuur 6, bijlage 7 en bijlage 8) laat zien dat sprake is van een kleinschalig kampenlandschap van een aantal bouwlandkampen, waaromheen enkele boerenerven lagen.'*



Figuur 7; Grondgebruik volgens het kadastraal minuutplan, 1832 (bron: HisGIS Gelderland/ Rapport 4040 RAAP p 48)

Ook Buro Lantschap heeft zich uitgesproken over de mate van openheid en dat deze hier beperkt is ('Cultuurhistorische analyse en effectbeschrijving van de buitenwijken Nieuw Basselt en Kruisakker in Twello'). Buro Lantschap heeft hierbij aangegeven dat een es over het algemeen open is, zonder beplanting, maar dat in dit atypische geval ook houtsingels en bosjes op de Basseltse Enk aanwezig zijn die de openheid verkleinen.

Geconcludeerd mag dan ook worden dat bij **de Basseltse Enk** geen sprake is van grootschaligheid, noch van grote openheid en een open landschap. Het gebied is veeleer kleinschalig en halfopen/ halfbesloten van karakter. Dit kleinschalige landschap kent zeker zijn waarde. Echter niet zozeer de waarde van openheid, zoals in de -ten tijde van vaststelling van het bestemmingsplan- Kernkwaliteiten Nationale Landschappen (provincie Gelderland) wordt bedoeld.

De mate van openheid was en is aldus reeds beperkt. Op basis hiervan is een grote openheid hier landschappelijk (en cultuurhistorisch) niet passend.

Evenwel zorgt de nieuwe bebouwing in het gebied er voor dat een deel van de openheid die hier nog wel aanwezig is, verdwijnt en dat de openheid verder afneemt.

Om voornoemde aantasting toelaatbaar (mogelijk) te maken, zijn er een aantal mogelijke compenserende maatregelen te nemen. Deze compenserende maatregelen worden in de volgende twee hoofdstukken toegelicht.

4. COMPENSERENDE MAATREGELEN; INRICHTINGSPLAN

In dit hoofdstuk wordt de vraag beantwoord op welke wijze de (beperkte) openheid van **de Basseltse Enk**, en de amorfe structuur van het gebied worden beschermd.

Er zijn verschillende manieren om te zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van de nieuwe bebouwing en ervoor te zorgen dat de openheid van het gebied zoveel mogelijk behouden blijft en/of versterkt wordt en dat de herkenbaarheid van de open es wordt vergroot.

Compenserende maatregelen voor het totaal van De Basseltse Enk

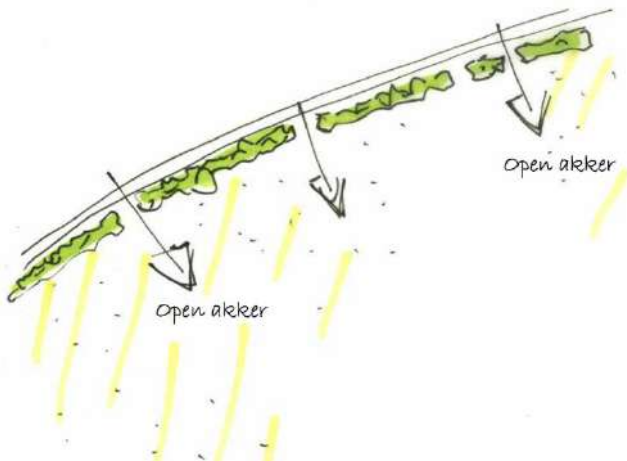
Hieronder worden de kenmerken van de open es benoemd. Het gaat om de kenmerken: **(1) openheid, (2) reliëf (in de vorm van een bolling), (3) accentueren randen van de open es, (4) graanakkers, en (5) zandpaden over de es**. Ook het kenmerk **(6) amorfe structuur** wordt hier benoemd.

Per kenmerk wordt aangegeven hoe deze kenmerken zullen worden versterkt en/of hersteld en welke maatregelen hiervoor nodig zijn. In een landschappelijk inrichtingsplan dat verplicht uitgevoerd moet worden (op grond van de regels van het bestemmingsplan), zullen deze maatregelen uitgewerkt worden. Dit inrichtingsplan vindt u aan het eind van dit hoofdstuk en in Bijlage 1.

(1) Openheid

- Slechts een beperkt deel van het gebied wordt gebruikt voor woningbouw. De rest is bestemd voor landschap, wei- of akkerland en (lage) natuur, waarmee de openheid behouden blijft.
- Bestaande beplanting wordt deels verwijderd. Op plekken waar momenteel geen sprake is van openheid wordt openheid teruggebracht door de kap van (niet waardevolle en niet beschermde) bomen en struiken.
- Aanbrengen van nieuwe, dichte beplanting geschiedt niet op bestaande open plekken. Op zorgvuldig gesitueerde locaties is de plaatsing van bomen wel mogelijk, omdat onder boomkronen door gekeken kan worden, en hiermee zicht behouden kan blijven met behoud van openheid.

- Er worden doorzichten gerealiseerd en er wordt gezorgd voor zichtbaarheid van de openheid. Dit gebeurt door het toepassen van zichtlijnen vanaf kenmerkende structuren, zoals de wegen langs de rand en over de es of vanaf specifieke plekken zoals een landhuis.



Figuur 8; zicht op open akker vanaf de rand



Figuur 9; Doorzichten vanaf de rand van de es, de route over de es (Basselt-laan) en vanaf landhuis 'Huize Kruisvoorde' (detail inrichtingsplan)

(2) Reliëf (in de vorm van een bolling)

Een andere belangrijke kwaliteit van een es is een bolling van enkele meters; oplopend van de randen naar het midden van de es. Bij **de Basseltse Enk** is geen sprake van een bolling (zie Landschappelijke en Cultuurhistorische analyse plandeel Nieuw Basselt, Rho, 2025) https://www.ruimtelijkeplannen.nl/docu-ments/NL.IMRO.0285.171052-VS01/b_NL.IMRO.0285.171052-VS01_tb24.pdf (pagina's 14, 23 en 24).

Evenwel is wel sprake van enig hoogteverschil waarbij de gronden nabij de Kruisvoorderweg iets lager gelegen zijn dan delen van de 'es'. Deze lagere delen aan de rand van de es worden versterkt door op deze plek greppels of sloten te behouden en/of aan te leggen. Deze watergangen versterken/ accentueren meteen ook de rand van de es (zie hierna).

- Het huidige reliëf en het esdek worden beschermd door juridisch te borgen dat er geen egalisatie of diepe grondbewerking toegestaan is in de vorm van een nieuwe planregel in het bestemmingsplan.

(3) Accentueren randen van de open es

- Beleefbaarheid van de openheid van de es kan tevens worden vergroot door de randen van de es te verdichten, zoals dat vroeger bij veel essen was en bij sommige essen nog steeds aanwezig is. Openheid wordt namelijk zichtbaarder en beleefbaarder door contrast met de beslotenheid aan de rand van een open gebied.
- Essen kenmerken zich veelal door de beplante randen van de es, meestal in de vorm van dichte houtwallen, de zogenaamde 'enkwallen'. Deze ondoordringbare, dichte beplantingsstroken -

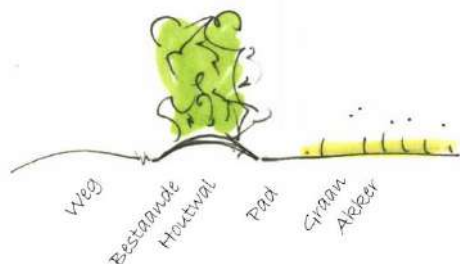
aangebracht om wildvraat tegen te gaan- accentueren juist de openheid van een es en worden weer teruggebracht waar deze verdwenen is indien daar ruimte voor is.

- Langs een deel van de Kruisvoorderweg is al een beplantingsstrook/ houtsingel aanwezig. Deze wordt daar waar nodig verbeterd (nog dichter gemaakt) door de aanplant van extra struiken in en aan de rand van deze beplantingsstrook.
- De overige gronden langs de Kruisvoorderweg worden ook aangezet met haag-/ hegbeplanting. (*Landschapsbeheertype Knip- of Scheerheg L.01.05*) Hier wordt gekozen voor een gemengde heg/ haag van 1 à 1.5 meter hoog met inheemse struikensoorten, passend op de zandgronden van Voorst. Door hier een ander beeld te creëren dan de hier veel voorkomende lage meidoornhagen onderscheidt deze randbeplanting zich van andere hagen. Dit doen we hier door een andere beplantingskeuze en uitstraling.
- Kenmerkend voor open essen zijn voorts boerderijen die aan de rand liggen. Deze boerderijen zijn ruimtelijk gekoppeld aan een randweg. Behoud van deze boerderijen dan wel de boerderijerven is waardevol. Het koppelen van deze erven aan de 'randweg' draagt bij aan de waarde van de es. Dit kan bijvoorbeeld door de toevoeging van een boomgaard tussen de weg en het erf. Op deze manier wordt boerderij Kleine Basselt gekoppeld aan Kruisvoorderweg door middel van het toevoegen van een hoogstamboomgaard tussen de weg en het erf van Klein Basselt. (*Landschapsbeheertype L.01.09 hoogstamboomgaard.*) Vroeger was hier ook een boomgaard aanwezig. Deze wordt dus hersteld.



Figuur 9; rond 1900 boerderijen aan de noordelijke binnenrand van de es van Basselt (De Reuverkamp, Basselt, Kleine Basselt, Scheel (bron: topotijdreis.nl))

- Langs de Kruisvoorderweg wordt ook een wandelpad aangelegd. Dit onderstreept de rand van es, samen met de weg en beplanting. Vanaf het wandelpad is fraai zicht op de open es.
- Daar waar de dichte beplantingsstrook/ houtsingel (*landschapsbeheertype L01.02 Houtwal en houtsingel*) aanwezig is, wordt de rand van de es extra ervaren.
- Ook watergangen in de vorm van greppels of sloten kunnen de rand van de es versterken. Zie onder kopje 'reliëf' hierboven.



Figuren 10 en 11; Doorsnedes rand van de es met houtwal en heg/ haag

(4) Graanakkers

- De oude essen werden vroeger benut voor de teelt van graan, zoals tarwe, rogge en gerst. Gronden die momenteel landbouwkundig in gebruik zijn voor de teelt van mais of voor intensief beheerd grasland, kunnen teruggebracht worden naar graanakkers. Deze graanakkers worden hersteld door een deel van de gronden rondom de nieuwe woonbuurten met graanakkers in te zaaien (met tarwe, gerst of rogge) in plaats van het huidige gras en maïs (*Landschapsbeheertype L.01.01 kruidenrijke akker*). Eventueel kunnen deze gronden ook als extensief beheerd droog schraal grasland ingezet worden (*Landschapstype N.11.01 droog schraalgrasland*).
- Door akkerbloemen als klaproos en korenbloem (ook wel akkerrandbeplanting of kruidenrijk gras met akkerkruiden en -bloemen genaamd) in te zaaien wordt de link gelegd met de graanakkers die hier vroeger aanwezig waren. Hiervoor worden de brede strook die een verbinding maakt tussen de Basseltlaan en de Kruisweg en de open ruimten binnen de woonbuurten benut (*Beheerstype L01.01/ N12.05 Kruidenrijke akker*).

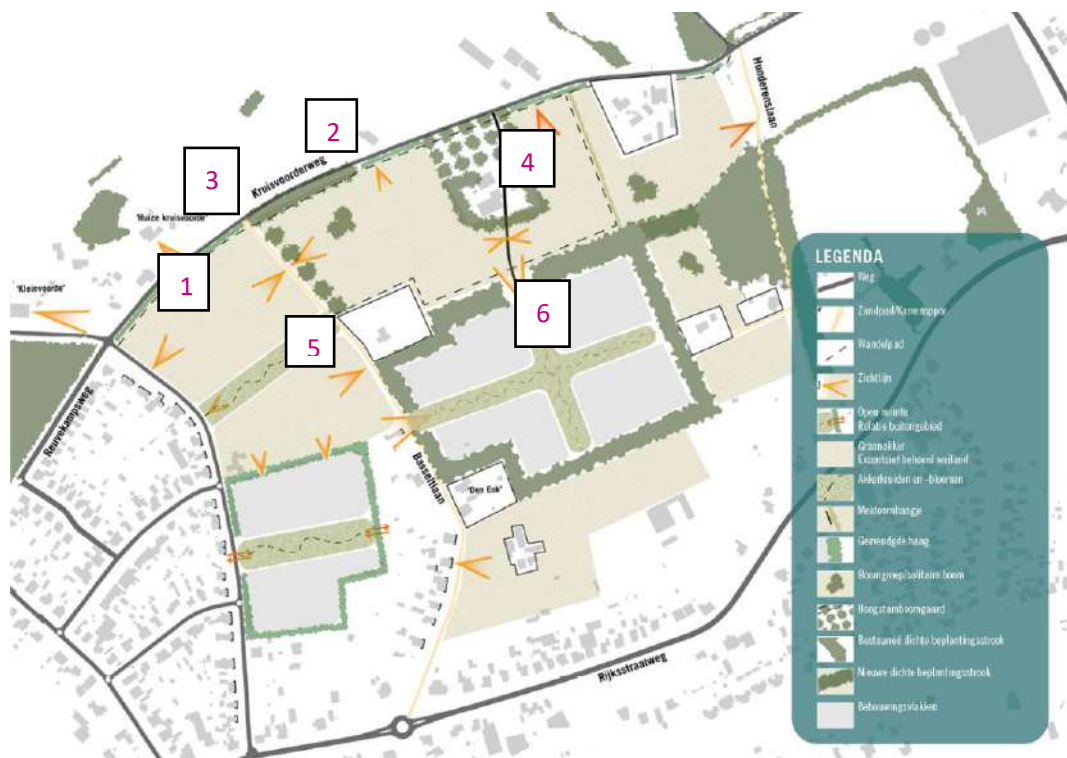
(5) Zandpaden over de es

- Kenmerkend voor essen zijn zandpaden die vaak dwars over de es lopen. Behoud van deze zandpaden is wenselijk. Zowel de Basseltlaan als het oude kerkpad over het erf van Kleine Basselt blijven behouden en krijgen een belangrijke functie.
- Door het plaatsen van educatieve elementen zoals informatieborden langs een dergelijk zandpad of de randweg, kan de historie van het gebied en de es verteld worden. Hierdoor worden de herkenbaarheid en leesbaarheid van het landschap versterkt. Langs de Basseltlaan en/of één van de wandelroutes worden één of meerdere educatieve elementen geplaatst, zoals informatieborden of -panelen of landschapskunst.

(6) Amorfe structuur

- Kenmerkend voor deze amorfe structuren zijn een zekere 'vanzelfsprekendheid' in de ligging van wegen en paden, zonder dominante structuur. De paden in zowel de woongebieden De Basseltse Enk als Kruisakker, als ook het wandelpad door de groenstrook (die De Basseltlaan met de Kruisweg verbindt) slingeren op een organische manier door het landschap.

- In oude cultuurlandschappen gaat een amorge structuur vaak samen met een afwisseling van open en besloten ruimten. Deze afwisseling is hier volop aanwezig en wordt versterkt door het aanzetten van de rand van de es en de omzoming van de woongebieden en het juist openhouden van de gebieden daar omheen.
- Nieuwe ruimtelijke ingrepen moeten de kernkwaliteit 'amorge structuur' respecteren en versterken. Om de landschappelijke samenhang en identiteit van Twello als onderdeel van het Nationaal Landschap Veluwe te behouden, door aan te sluiten bij de bestaande verkavelingspatronen en erfstructuren, het vermijden van grootschalige, lineaire of rationele ordeningsprincipes, het benutten van bestaande groenstructuren, houtwallen en erven als ordenende elementen en tevens behoud en versterking van de afwisseling tussen open en gesloten ruimten.
- Het kerkepad dat de nieuwe woonbuurt 'Basseltse enk' via 'Klein Basselt' verbindt met de Kruisvoorderweg is een mooi voorbeeld van deze amorge structuur. Deze route blijft behouden en wordt de hoofdontsluiting van de woonbuurt.
- Ook de nieuwe, kronkelende wandelpaden door de woonbuurten en de groenstrook tussen de Basseltlaan en Kruisweg verwijzen naar deze amorge structuur en sluiten hierop aan. Op onderstaande figuur (inrichtingsplan Basseltse Enk, Rho adviseurs, 2026, zie ook bijlage 1) wordt aangegeven waar bovengenoemde compenserende maatregelen plaats gaan vinden. Dit landschappelijk inrichtingsplan zal verplicht uitgevoerd worden.



Figuur 12 Inrichtingsplan Basseltse Enk met compenserende maatregelen (1 t/m 6) (zie ook bijlage 1)

Specifieke compenserende maatregelen voor de woongebieden

Hiervoor zijn per kenmerk de maatregelen genoemd die worden getroffen ter bescherming van de waardevolle open es en amorfe structuur. Hieronder worden voor de twee deelgebieden samen en per deelgebied (De Basseltse Enk en De Kruisakker) de specifieke compenserende maatregelen nader toegelicht.

De woongebieden samen

Gebiedsgerichte stedenbouwkundige inpassing

- De landschappelijke onderlegger wordt gevormd door doorgaande landschapsstructuren afgewisseld met open zones. Hierdoor wordt voorkomen dat alles 'aan elkaar wordt geplakt'. De gemeente heeft bewust gekozen voor losse woonbuurten/ -buurtjes. Dit maakt het bovendien mogelijk het omliggende landschap ruimtelijk vrij te laten en hier landschapsontwikkeling toe te passen.
- De laagbouw en kleinschaligheid van de woonbuurten sluiten aan bij de traditionele schaal van het landschap en nabijgelegen boerderijen of erven. Er vindt geen hoogbouw plaats. Ook zijn geen grootschalige (rijen)blokken aanwezig.

Relatie met de omgeving

- De woonbuurten hebben een dichte omranding, grotendeels is dit bestaande en waardevolle beplanting. In deze omranding worden zo mogelijk doorzichten gecreëerd op de omgeving, waardoor vanuit de woonbuurt zicht is op het open karakter van de es.
- In de woonbuurten zelf worden open ruimten gecreëerd die aansluiten op het buitengebied.
- In voornoemde open ruimten worden geen struiken geplant omdat deze het zicht belemmeren.
- In deze open ruimten is toepassing van bomen wel mogelijk, omdat onder de kruinen (of kronen) doorgekeken kan worden.

Woonbuurt De Basseltse Enk

- Binnen de groenbestemming wordt in het bestemmingsplan aangegeven dat het groen in het zogenaamde 'kruis' een doorzicht betreft en dus een open (onbebouwd) karakter moet hebben.
- De open ruimte van het 'kruis' wordt met akkerbloemrijk gras ingezaaid, als verwijzing naar de graanakker die hier vroeger aanwezig was.
- In de noordelijke omzoming blijft daar waar de buurtontsluiting plaats vindt, de open plek behouden. Hierdoor is er vanuit de woonbuurt zicht op het open landschap, en er een open relatie ontstaat met de omgeving.
- Ook wordt binnen de groenbestemming aangegeven waar deze een doorzicht betreft en dus een open karakter moet hebben.

Woonbuurt Kruisakker

- Door hier te kiezen voor een kleinschalig appartementencomplex aan de zuidzijde, en een klein hof aan de noordzijde, ontstaat veel ruimte. Deze ruimte wordt groen ingericht, met een open karakter (en bestaan uit lage beplanting met hier en daar een boom). Hierdoor ontstaat het beeld van de zogenaamde 'massa in de ruimte'. Er zijn diverse zichtlijnen vanaf de Kruisweg. Ook in noordelijke richting is sprake van zicht op het open landschap.

- De bebouwing is kleinschalig en bestaat uit 2 en deels 3 lagen, waardoor deze zich aansluiten bij de traditionele schaal van het landschap en nabijgelegen boerderijen of erven.
- Ook wordt binnen de groenbestemming aangegeven waar deze een doorzicht betreft en dus een open karakter moet hebben.
- De open ruimten worden met akkerbloemrijk gras ingezaaid, als verwijzing naar de graanakker die hier vroeger aanwezig was.

5. COMPENSERENDE MAATREGELEN; BESTEMMINGSPLAN

Naast de hierboven genoemde maatregelen worden er ook maatregelen getroffen ter bescherming van het Nationaal Landschap buiten de twee deelgebieden.

Het gaat hier onder meer om het beschermen van de openheid en het faciliteren van de landschappelijke waarde van het derde deelgebied en wel de volgende gebieden binnen de rode vlakken met een 'Agrarisch met waarden – landschap'-bestemming:



Figuur 12; deelgebied de Kleine Basselt

Aan deze bestemming zijn (onder meer) de volgende planregels gekoppeld:

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Agrarisch met waarden - Landschap' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. Het behoud, het herstel en/of de versterking van de in het gebied aanwezige landschappelijke waarden zoals volgt uit de aanwezigheid van karakteristieke beplantingen zoals heggen, wegbeplantingen, erfbeplantingen, bosjes, singels en hoogstamboomgaarden;
- b. Ondergeschikt agrarisch natuurbeheer;
- c. Hobbymatig agrarisch gebruik;

- d. Onverharde paden ten dienste van de bestemming;
- e. Recreatief medegebruik;
- f. Openbare nutsvoorzieningen;
- g. Bij deze bestemming behorende voorzieningen, zoals groen, verhardingen, verkeers- en verblijfsvoorzieningen, (verharde) ontsluitingen ten behoeve van naastgelegen percelen, bruggen en water(berging).

3.2 Bouwregels

Op deze gronden zijn uitsluitend terreinafscheidingen tot een hoogte van maximaal 1 m toegestaan.

Aan de planregels wordt tevens een voorwaardelijke verplichting toegevoegd waaruit volgt dat de landschappelijke waarde binnen een bepaalde termijn gerealiseerd moet zijn om het wonen in de andere twee deelgebieden plaats te laten vinden. Daarmee wordt geborgd dat de landschappelijke waarde hier wordt versterkt. Het terrein is in totaal ruim 7 hectare groot en daarmee (veel) groter dan het areaal aan bebouwing dat ter plaatse van de deelgebieden De Basseltse Enk en De Kruisakker zal verschijnen vanwege het nieuwe bestemmingsplan. De waarde van het derde deelgebied wordt met het voldoen aan deze verplichting vergroot.

Door deze landschappelijke waarde te verbeteren op relatief korte afstand tot de twee deelgebieden De Basseltse Enk en De Kruisakker, wordt bovendien de kernkwaliteit 'amorfe structuur' versterkt.

Het landschappelijk inrichtingsplan zal worden gekoppeld aan het bestemmingsplan, waardoor deze verplicht uitgevoerd dient te worden.

6. SAMENVATTING EN CONCLUSIE

Activiteiten die de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap De Veluwe aantasten, mogen alleen doorgaan als er compenserende maatregelen worden genomen om die kwaliteiten te beschermen. Ook de woningbouwontwikkeling van Nieuw Basselt (waarbinnen de woonclusters Basseltse Enk, Kruisakker als De Kleine Basselt vallen) is zo'n activiteit waarvoor compenserende maatregelen nodig zijn. Volgens de Afdeling gaat het hierbij om een aantasting van de kernkwaliteit 'waardevolle open es', vanwege de toename aan bebouwing ter plaatse van de Basseltse Enk. De mate van openheid was en is reeds beperkt. Een grote openheid is hier landschappelijk (en cultuurhistorisch) niet passend.

Er wordt evenwel een groot aantal compenserende maatregelen getroffen, zowel binnen de twee deelgebieden De Basseltse Enk en De Kruisakker als daarbuiten. Er worden zowel maatregelen getroffen om de openheid van de es daadwerkelijk te vergroten als de beleving van deze openheid te vergroten. Ook wordt de amorfe structuur in het gebied versterkt. Het gaat hierbij om de volgende maatregelen:

Inrichtingsplan

- Zichtlijnen openhouden of openmaken.
- Accentueren van de randen van de es door middel van beplanting, een wandelpad en greppels.

- De Kleine Basselt te koppelen aan de 'randweg' Kruisvoorderweg door middel van een hoogstamboomgaard.
- De aanwezige zandpaden behouden.
- Graanakkers aan te leggen.
- Inzaaien van stroken met akkerbloemen- en kruiden.

Met het uitvoeren van deze maatregelen worden de volgende natuur- en landschapsdoelen kwalitatief versterkt: L.01.09 hoogstamboomgaard, L01.02 Houtwal en houtsingel, L01.05 Knip- of scheerheg, N12.05 Kruidenrijke akker en N11.02 droog schraalgrasland.

Zie hoofdstuk 4.

Bestemmingsplan

- Het landschappelijk inrichtingsplan moet uitgevoerd worden.
- Verplicht verwijderen van storende bebouwing, verharding, niet waardevolle beplanting en opslag op **de Basseltse Enk**.
- De teelt van maïs (een deel van het jaar hoogopgaand, en daardoor het zicht beperkend waardoor openheid niet beleefbaar is) is niet toegestaan.
- Behouden van openheid; geen nieuwe opgaande beplanting op **de Basseltse Enk**.
- Herstel en versterking van houtwallen en houtsingels langs enkranden met inheemse soorten.
- Bescherming van reliëf en esdek; egalisatie of diepe grondbewerking niet toestaan.

Bovenstaande maatregelen gelden voor de deelgebieden Basseltse Enk en Kruisakkers. Ook binnen het derde deelgebied (De Kleine Basselt) wordt het open landschap en de amorfe structuur verplicht gerealiseerd. Zonder deze inrichting mogen de woningen in de andere twee deelgebieden niet in gebruik worden genomen.

Er wordt een specifieke set regels opgenomen (Zie hoofdstuk 5).

Tot slot

Dit memo geeft een aanvullende inhoudelijke motivering voor de vraag waarom de aantasting van een kernkwaliteit van het Nationaal Landschap De Veluwe aanvaardbaar is door middel van het nemen van compenserende maatregelen.

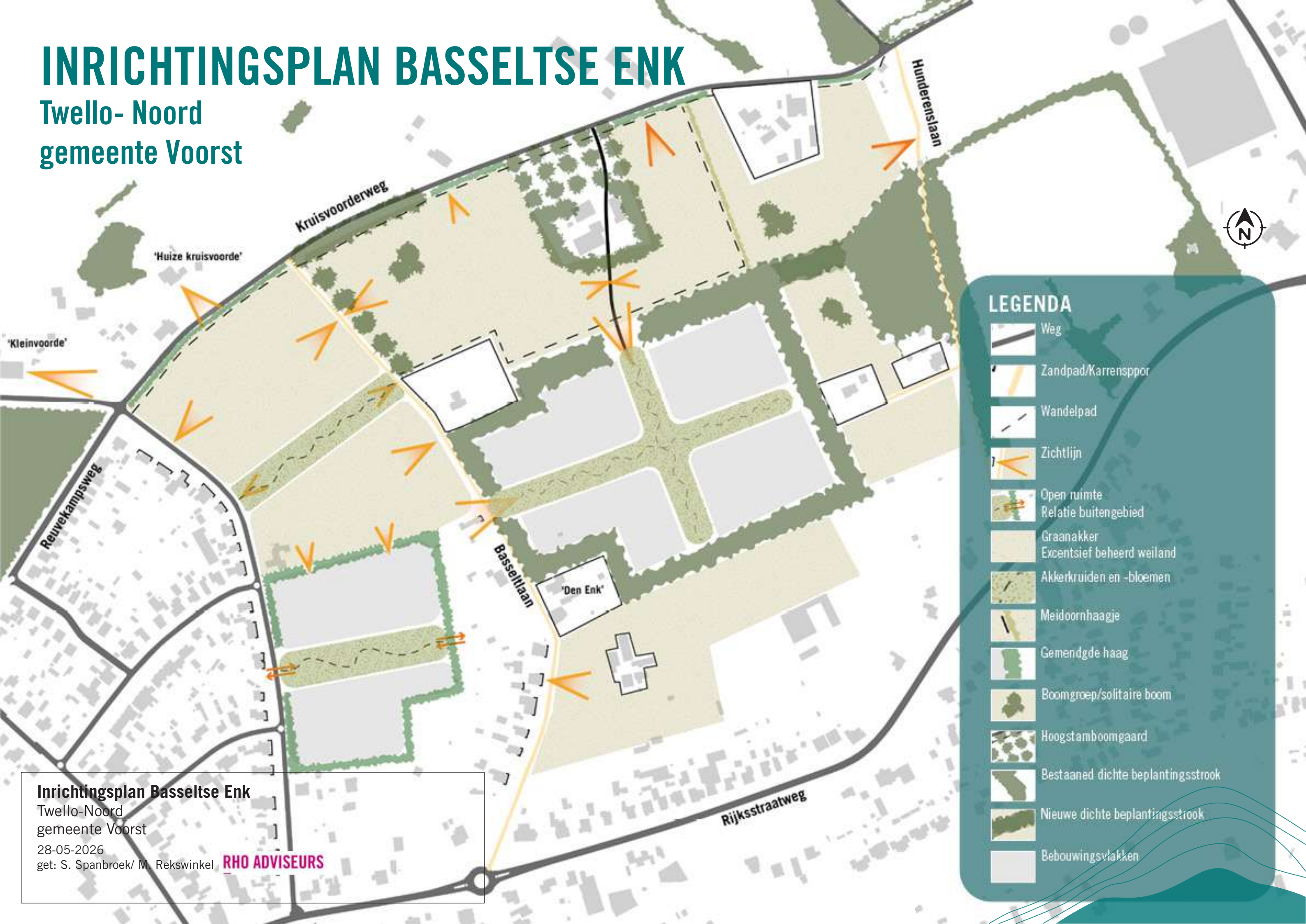
Met deze maatregelen wordt de aantasting van de openheid door de bouw van de woonbuurten gecompenseerd. De bebouwing van een deel van **de Basseltse Enk**, en de daarmee samenhangende afname van openheid, wordt daarmee ruimschoots gecompenseerd. Met dit compensatiepakket blijft **de Basseltse Enk** als landschappelijk en cultuurhistorisch geheel herkenbaar. Tegelijk worden de kwaliteiten duurzaam versterkt en juridisch geborgd.

BIJLAGE 1

Inrichtingsplan Basseltse Enk, Rho adviseurs, 2026

INRICHTINGSPLAN BASSELTSE ENK

Twello- Noord
gemeente Voorst



LEGENDA

- Weg
- Zandpad/Karrenspoor
- Wandelpad
- Zichtlijn
- Open ruimte
Relatie buitengebied
- Graanakker
Excentisief beheerd weiland
- Akkerkruiden en -bloemen
- Meidoornhaagje
- Gemengde haag
- Boomgroep/solitaire boom
- Hoogstamboomgaard
- Bestaand dichte beplantingsstrook
- Nieuwe dichte beplantingsstrook
- Bebouwingsvlakken

Inrichtingsplan Basseltse Enk

Twello-Noord
gemeente Voorst

28-05-2026

get: S. Spanbroek/ M. Rekswinkel

RHO ADVISEURS